de geo

Gebieden
Zuid-Amerika

vwo SE CE

2. Bevolking in beweging

§2.4 Cultuur en etniciteit

Deelvragen

- Wat kenmerkt en verklaart de grote etnische diversiteit?
- Welke rol spelen de raciale en etnische verschillen in de geringe sociale mobiliteit in de samenleving?
- Wat is het belang van het onderwijs voor de ontwikkeling van achtergestelde etnische groepen?

§2.4 Cultuur en etniciteit

Smeltkroes

- Verschillende bevolkingsgroepen van Zuid-Amerika hebben eigen etniciteit = geheel van sociaal-culturele kenmerken die mensen met elkaa
  - nationaliteit, stamverwantschap, religie, taal, traditie, geschiedenis, waarden en normen
  - benaming **‘latino’** wordt vooral gebruikt door mensen buiten continent
  - bewoners zelf gebruiken naam van **etnische groep** waar ze bij horen

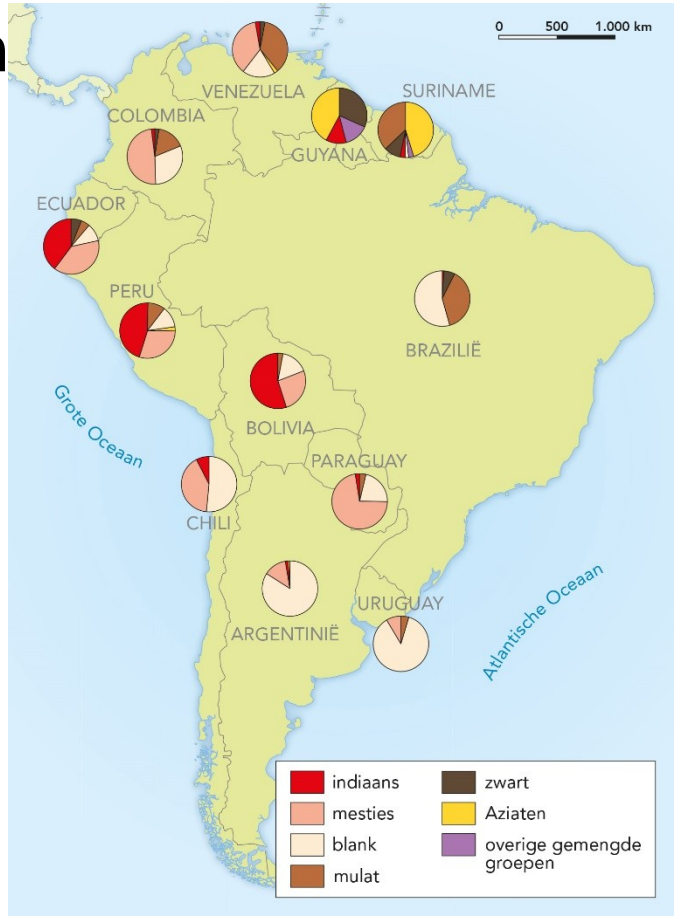

§2.4 Cultuur en etniciteit

Etnische groepen

► Etnische diversiteit is enorm, want koloniale machthebbers moedigden vermenging tussen rassen aan = mestizering (blanke + indiaanse ouder).

- in aantal landen nauwelijks mensen die 100% blank of 100% indiaan zijn (zie kaart)
- **verschillende benamingen**:
  - mesties (indiaan + blank)
  - mulat (zwart + blank)
  - zambo (zwart + indiaan)
  - creool (Afrikaanse voorouders of mensen van Spaanse/Portugese afkomst geboren in kolonie)

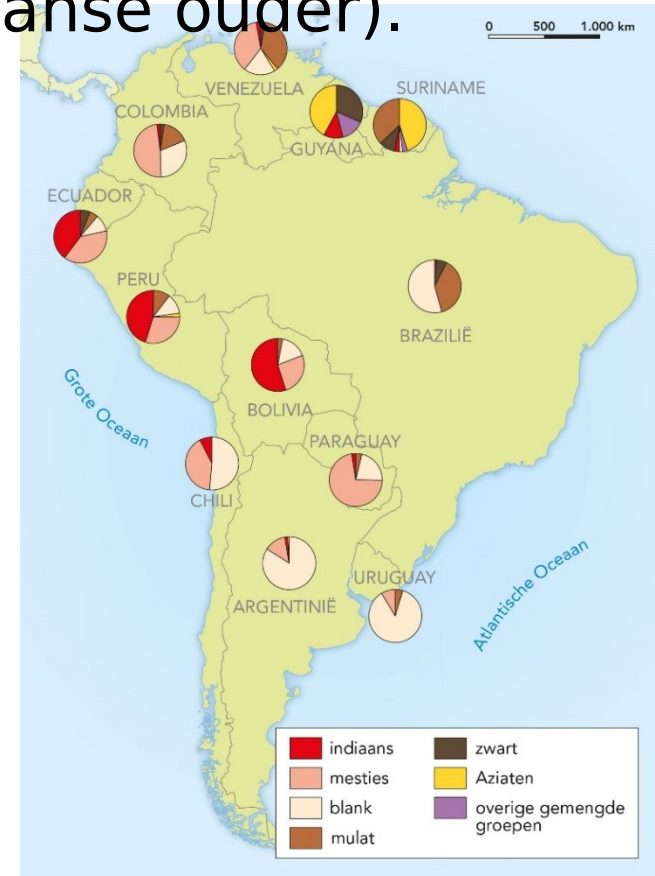

§2.4 Cultuur en etniciteit

Rijk aan culturele verschillen

► Door etnische vermenging is er een grote culturele diversiteit die bestaat uit allerlei cultuurelementen

- grote **taalkundige verscheidenheid**:
  - Spaans en Portugees zijn lingua franca
  - veel indianentalen
  - tweede taal van land (zie kaart) duidt vaak op oorspronkelijke bevolking (bijvoorbeeld Guaraní in Paraguay) of op herkomst immigranten (bijvoorbeeld

§2.4 Cultuur en etniciteit

Rijk aan culturele verschillen

- elke immigrantengroep bracht **eigen religie** mee die zich mengde met indiaanse en Afrikaanse religies
- Zuid-Amerika naar buiten toe **rooms-katholiek** continent, maar evangelisch-protestantisme neemt toe
- **geen religieuze conflicten**, omdat koppeling godsdienst-volk-natie-woongebied ontbreekt

§2.4 Cultuur en etniciteit

Verborgen racisme?

- ► Etniciteit is sterk onderscheidend gegeven. Racisme is niet heel openlijk, maar speelt wel rol in sociaaleconomisch leven.
- ● etnische tolerantie in Brazilië groter dan in geheel Spaanstalig Zuid-Amerika
- – in Brazilië wel verborgen racisme (bijvoorbeeld ontkenning van Afrikaanse invloeden op cultuur)

§2.4 Cultuur en etniciteit

Onderwijs en ontwikkeling

► Weinig analfabeten in Zuid-Amerika, maar dat zegt weinig over niveau onderwijs.

● door onderwijs kan ongelijkheid in samenleving verminderen, maar **problemen** zijn:

- slechte onderwijsvoorzieningen
- laag opleidingsniveau docenten
- geringe overheidsuitgaven onderwijs

● **opleidingskloof** tussen:

- stedelingen en plattelanders

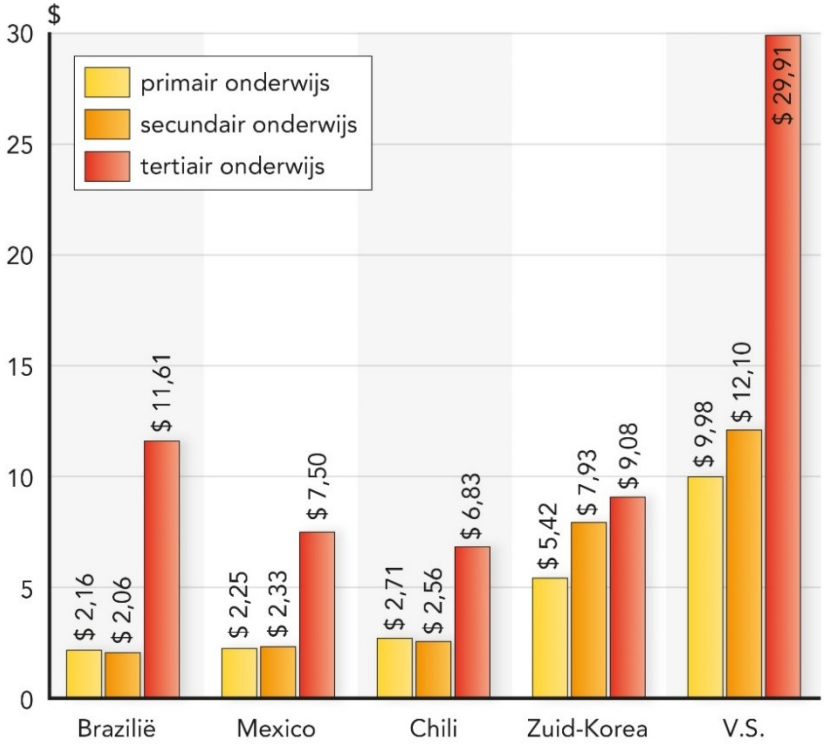

§2.4 Cultuur en etniciteit

Sociale hiërarchie

► In koloniale tijd was samenleving verdeeld in standen. Dit werkt nog steeds door.

- **blanke elite**: hoogste sociaaleconomische status, hoog opleidingsniveau en inkomen, horen bij uitgebreide sociale netwerken en wonen vaak in gated community's
- **middenklasse** (vooral mestiezen, blanken en mulatten): gemiddeld opleidingsniveau. Ondanks groeiende middenklasse blijft deze groep kwetsbaar als economische groei afneemt
- **onderklasse** (vooral indianen en zwarte bevolking): laag opleidingsniveau, economisch meest kwetsbaar en leven rond armoedegrens

§2.4 Cultuur en etniciteit

Sociale mobiliteit

- ► Sociale mobiliteit neemt iets toe door economische groei en betere communicatiemogelijkheden en overheidsprogramma's.
- sociaal beleid overheid:
  - ontwikkeling armste groepen
  - steun aan platteland en landbouw
  - elektriciteits- en watervoorzieningen
  - uitkeringen arme gezinnen (Bolsa Família)
- **maar**: sociale mobiliteit loopt achter bij westerse landen
  - inkomensongelijkheid groot → sociale mobiliteit laag

§2.4 Cultuur en etniciteit

Conflicten

- Toenemende armoede wordt steeds meer ervaren als discriminerend. Maatschappelijke segregatie (arm-rijk) + ruimtelijke segregatie (stad-platteland, villawijk-favela) → **sociale polarisatie**.
- desondanks blijft aantal etnische conflicten beperkt doordat:
  - er grote etnische diversiteit is
  - conflicten vooral gaan over bedreiging eigen cultuur, leefomgeving en bestaansmiddelen en niet over verschillen tussen etnische groepen